

VOORSTEL AB

CATEGORIE: Bespreekstuk

DATUM DB VERGADERING : 5 december 2017

DATUM AB VERGADERING : 19 december 2017

PORTEFEUILLEHOUDER : J.F. de Jong

REGISTRATIENUMMER : Z/16/006433-71033

OPSTELLER : Gertjan Brand, Arjan Schutte telefoonnummer +31882331788

ONDERWERP

Uitvoeringsstrategie streven naar energieneutraal in 2025

VOORSTEL

Instemmen met de uitvoeringsstrategie (I) en de richtinggevende werkprincipes (II).

SAMENVATTING

De uitvoeringsstrategie wordt beschreven voor zon, wind en waterkracht en een aantal richtinggevende werkprincipes voor de werkwijze. De werkwijze richt zich op: wat kan er, waar mag het en willen we het, en wat kost het en levert het op. Om neutraal te kunnen worden is de inzet van meerdere duurzame energiebronnen tegelijk nodig. Naast het gebruik van eigen assets (daken, gronden) voor duurzame energieopwekking wordt er waar mogelijk ook samengewerkt met initiatieven van derden om een energieneutraler waterschap te realiseren. Initiatieven die bijdragen aan de regionale energietransitie in het werkgebied krijgen daarbij prioriteit. De rolkeuze van het waterschap bij duurzame energieprojecten kan variëren van enkel facilitator (passief) tot een actieve rol overgaand in participeren als risicodragend (mede) ontwikkelaar en investeerder in energieprojecten.

BESTUURLIJKE AANDACHTSPUNTEN

In het AB van 31 januari werd het beleidskader vastgesteld voor duurzaamheid. Daarna werd in het AB van 31 oktober jl ingestemd met de uitvoeringsstrategieën voor duurzaamDOEN wat betreft: efficiënt grondstoffen winnen uit afvalwater, maaisel duurzamer aanwenden, en duurzaam-inclusief werken als normale gang van zaken. Daarnaast werd ook de denkrichting besproken voor de aanpak energieneutraal in 2025.

In de aanpak staan drie elementen centraal:

- Energiebesparing
- Opwekken van duurzame energie
- Inkoop van groene energie van derden.

In het beleidskader is vastgesteld dat streven naar energieneutraal betekent dat het waterschap evenveel energie duurzaam opwekt als dat het verbruikt. In dit voorstel wordt uw instemming gevraagd voor de opgestelde uitvoeringsstrategie en de vijf werkprincipes.

De bestuurlijke opvattingen over wat meetelt voor energieneutraal zijn in ontwikkeling. In de gezamenlijke duurzame investeringsagenda van IPO, VNG en Unie die afgelopen maart 2017 werd aangeboden aan de kabinetsinformatuur, is een zogenaamde ruime definitie van energieneutraal gehanteerd: als op assets (daken, terreinen) in eigendom van het waterschap door derden is geïnvesteerd om energie op te wekken mag dat ook meetellen als ware die energie geproduceerd door het waterschap.

In die situatie beperkt het waterschap zich tot faciliteren. Het Rijk en de overheden zullen in een nader op te stellen akkoord hier nadere afspraken over gaan maken. Naar inschatting zal de ruime definitie in eerste instantie gehanteerd kan worden met het oog op 2025. Daarna zal met het oog op 2030 aanscherping plaatsvinden zodat enkel faciliteren met de eigen assets niet meer toereikend is voor een energieneutraler waterschap. Actief bijdragen met eigen investeringen en inzet is op de langere termijn een voorwaarde om energieneutraal te zijn.

OMGEVING EN PARTNERS

Om duurzame energie op te wekken richten we ons op de vragen: wat kan er, waar mag het en willen we het, en wat kost het en levert het op. Voor projectinitiatieven geldt een fasegewijze aanpak: 1) verkennen van mogelijkheden en rollen – 2) planvoorbereiding – 3) planuitwerking – 4) realisatie – 5) exploitatie – 6) onderhoud.

De invulling van de samenwerking voor zonnevelden, windenergie of waterkracht hangt sterk af van de fase en de rol die het waterschap kiest en de taakverdeling met andere partners. De rolkeuze kan, afhankelijk van de omstandigheden, variëren van enerzijds enkel facilitator (passief) tot aan participeren als risicodragend (mede)ontwikkelaar en investeerder.

FINANCIËN

In de begroting 2018 en de meerjarenraming 2018-2021 zijn de financiële consequenties voor energieneutraliteit (zon, wind, waterkracht) nog niet volledig opgenomen. In de loop van 2018 worden afzonderlijke voorstellen voorgelegd.

RISICO'S

Voor realisatie van zonnevelden en windenergielocaties is een uitgekiend gebiedsproces een voorwaarde. De stappen daarin worden fasegewijs ingevuld met telkens een go/no go. De samenwerking met lokale overheden en publieke en private partners gebeurt binnen de geldende wet- en regelgeving en met een goed inzicht in de risico's en revenuen, de rolkeuzemogelijkheden en de consequenties.

TOELICHTING

Hierna wordt de aanpak energieneutraal 2025 weergegeven in de uitvoeringsstrategie (I) en aan de hand van vijf richtinggevende werkprincipes (II).

I. Uitvoeringsstrategie energieneutraal

De uitvoeringsstrategie houdt in: energiebesparing, energieopwekking, kennisontwikkeling en pilots.

- *Energiebesparing*

De energiebesparingsmaatregelen van het waterschap zijn belegd in het Energie Efficiency Plan (EEP) 2017-2020. In het plan wordt een verbetering van energie efficiency nagestreefd, wat een besparing van het energieverbruik inhoudt van 3-5%. Per 2018 monitort een organisatiebreed energiezorgsysteem het energieverbruik. Voordat de looptijd van het EEP verstrijkt, wordt begin 2020 een volgende besparingsambitie voorgelegd ter besluitvorming en daarna verwerkt in een maatregelpakket voor de daaropvolgende planperiode.

- *Energieopwekking met energiemix op eigen assets*

Voor zonne- en windenergie is de technische potentie op eigen assets (daken, gronden) in beeld gebracht in 4 categorieën: zon op daken, zon op rwzi-terreinen/werkplaatsen ("binnen de hekken"), zon op velden (waterbergingen, andere gronden) en windlocaties.

Met zon op velden of met windenergie kunnen we technisch gezien meer dan energieneutraliteit realiseren. De haalbaarheid en de wenselijkheid is afhankelijk van onder meer intensieve gebiedsprocessen, de acceptatie in de omgeving en planologische procedures en vergunningen.

Een inschatting van bijdragen van de energiemix op eigen assets is als volgt:

	Energiemix duurzame bronnen op eigen assets	Potentiële bijdrage aan energieneutraal WDO Delta	Termijnen voorbereiding-planuitwerking-realisatie	Exploitatietermijn
1	Biogas	ca. 38%		
2	Zon op daken gebouwen	2 - 4 %	ca. 1 jaar	20-25 jaar
3	Zon op rwzi-terreinen/terreinen werkplaatsen ("binnen de hekken")	5 - 10%	1-2 jaar	20-25 jaar
4	Zon op velden (ca. 23 ha)	100 %	1-3 jaar	20-25 jaar
5	Wind (ca. 3 à 4 windmolens)	100 %	5-7 jaar	15-20 jaar
6	Waterkracht	1 - 2%	1-2 jaar	15-20 jaar

De komende jaren wordt een energieneutraal WDO Delta nagestreefd door een combinatie van bronnen actief in te zetten. Biogas (1) levert een groot aandeel aan energieneutraliteit. De realisatie van zon op daken (2) en zon "binnen de hekken" (3) kan in relatief korte tijd voorbereid en gestart worden. De bijdrage aan neutraliteit is niettemin relatief beperkt. Forse energieopbrengsten kunnen gerealiseerd worden met zon op veld (4) en wind (5). Ze vergen een langere fasegewijze voorbereidingstijd en extra capaciteitsinzet voor voorbereiding, planuitwerking en rolkeuzen. De potentie van waterkracht (kwh) is vanwege de omstandigheden voor verval/stroming beperkt.

Ad 1: Biogas

De productie van biogas wordt de komende jaren verder geoptimaliseerd in nauwe samenhang met andere investeringen in de installaties. Naar verwachting leidt het tot een geringe stijging van de biogasproductie met nog enkele procenten.

Ad 2 en ad 3: Zon op daken en Zon op rwzi-terreinen/werkplaatsen.

We nemen hierin initiatief en dragen de lasten en de revenuen van de investeringen omdat we volledige zeggenschap willen houden over het handelingsperspectief met betrekking tot deze assets. Op geschikte daken van gebouwen en rwzi- terreinen en terreinen van werkplaatsen worden zonnepanelen geïnstalleerd. Daarvoor wordt een meerjarig (periode van 3 à 4 jaar) investeringsprogramma voor zon op daken en een programma voor zon op rwzi- terreinen/werkplaatsen opgezet. Deze programma's worden met business cases voor besluitvorming aangeboden in de eerste helft van 2018.

Ad 4 en ad 5: Zon op velden en Windlocaties

Zonnevelden en windlocaties zijn lastiger te plannen. De voorbereidingstijd is aanzienlijk langer vanwege complexe gebiedsprocessen, acceptatie, planologische procedures en benodigde vergunningen. In principe kiezen we bij zonnevelden en windenergie voor een actieve rol om daarmee forse stappen te kunnen zetten voor een energieneutraal waterschap.

Van de longlist met potentiële locaties wordt een shortlist gemaakt op grond van een afwegingskader. Elementen die een rol spelen zijn o.a. wenselijkheid en mogelijkheid, de business case, reeds aanwezige infrastructuur van kabels en leidingen en meekoppelkansen, acceptatie door de omgeving. Vervolgens wordt een aantal locaties op de shortlist geprioriteerd om nader te gaan verkennen. Een gebiedsproces is daarop nodig waarin gesproken wordt met overheden, belangengroepen, inwoners en andere initiatiefnemers. Deze aanpak en de rolkeuzen worden nader uitgewerkt in een afwegingskader en een processtappenplan, dat voorgelegd wordt ter besluitvorming medio 2018.

Ad 6: Waterkracht

Naar verwachting zal het aantal geschikte locaties voor waterkracht beperkt zijn. Op grond van de lokale omstandigheden, eventuele initiatiefnemers, de aanwezige infrastructuur en meekoppelkansen, wordt bepaald wat de rol van het waterschap kan zijn.

Waterkracht levert relatief weinig groene stroom (kwh) op, en realisatie ervan vergt veel inzet. Daarom krijgt het voorlopig geen prioriteit bij de nadere uitwerking en realisatie. Voor waterkracht ligt in principe een faciliterende rol voor de hand. Het waterschap kan besluiten om onder specifieke voorwaarden, zoals bedrijfszekerheid, ecologie, behoud van handelingsperspectief, locaties beschikbaar stellen aan initiatiefnemers in de omgeving om daarmee de verbinding met de samenleving sterk te benadrukken.

De voorgestelde energiemix leidt tot de volgende agenda voor bestuursvoorstellen.

Voorstellen	2018
Zon op daken	Q2: meerjarig investeringsvoorstel; daarna voorleggen projectvoorstellen en starten realisatie
Zon op rwzi-terreinen/werkplaatsen ("binnen de hekken")	Q2: meerjarig investeringsvoorstel; daarna voorleggen projectvoorstellen en starten realisatie
Zon op velden	Q3: afwegingskader, procesbeschrijving; daarna nader verkennen locatievoorkeuren
Windlocaties	Q3: afwegingskader, procesbeschrijving; daarna nader verkennen locatievoorkeuren
Waterkracht	Q2: potentie locaties in beeld (verval/stroming)
Energiebesparing	2020 ambitie energiebesparing

- *Kennisontwikkeling en pilots*

In het programma Nieuwe Energie Overijssel 2017-2023 werkt het waterschap bestuurlijk en ambtelijk de komende jaren nauw samen om het aanbod duurzame energie te verhogen. We ontwikkelen in dit verband kennis en inzicht in bestaande en nieuwe technologieën en verrichten pilots samen met de noordelijke provincies, naburige waterschappen en Rijkswaterstaat naar de potentie van "Blauwe energie". De potentie wordt in beeld gebracht voor onder meer waterkracht (verval/stroming), koude en warmtepotentie uit oppervlaktewater en het gebruiken van drijvende zonnepanelen.

II. Werkprincipes energieneutraal

De werkwijze ("wat kan er, waar mag het, waar willen we het, wat kost het en wat levert het op") is gebaseerd op vijf richtinggevende werkprincipes.

1. Eigen assets gebruiken voor energie-opwekking waar dat mogelijk en gewenst is.
2. De rol die WDO Delta kiest voor zon op velden, wind of waterkracht hangt af van de omstandigheden en de fase:
 - a. De rolkeuze kan inhouden risicodragend (mee) investeren en (mee) ontwikkelen, en daarvoor (een deel van) de rekenen en de lasten dragen.
 - b. De rolkeuze kan inhouden het verkrijgen op naam van (een deel van) de Garanties van Oorsprong (groene stroom certificaten) van een regionaal ontwikkeld energieproject door derden. Revenuen en lasten van het project liggen bij derden.
 - c. De rolkeuze kan inhouden faciliterend met eigen assets om gewaardeerde initiatieven vanuit de samenleving te steunen en om verbinding te maken met de omgeving.
3. Eigen assets voor energie-opwekking worden uitsluitend ter beschikking gesteld aan derden na gegede beoordeling en besluitvorming. Belangrijke criteria zijn de handelingsperspectieven van het waterschap, de risico's en bedrijfszekerheid in de bedrijfsvoering.

4. Naast de planmatige benadering worden plotselinge kansen en omstandigheden voor duurzame energieopwekking die zich extern of intern aandienen, serieus onderzocht op de mogelijkheid en wenselijkheid om bij te dragen aan een energieneutraler waterschap. In eerst instantie richten we ons op het werkgebied van het waterschap zodat wordt bijgedragen aan de regionale energietransitie.
5. Indien uit business cases naar voren komt dat de terugverdienperiode langer is dan 10 jaar maar binnen de levensduur of gebruiksduur valt, wordt die situatie ook voorgelegd ter afweging en besluitvorming. Beschikbare subsidies worden zo veel mogelijk benut.

Het dagelijks bestuur van het Waterschap Drents Overijsselse Delta

de secretaris,
ir. E. de Kruijk

de dijkgraaf,
ir. H.H.G. Dijk